

Den tyske okkupasjonsberettigelse

24/11-1951

100127

Et spørsmål til de folkerettslærde

I en artikkel i Aftenposten nr. 23 for 15. ds. kommer hr. Sten Sparre Nilsson inn på Nürnbergdomstolens behandling av angrepet på Norge og anfører at «Forsvarerne gjorde gjeldende at Tyskland var blitt tvunget til å anfalle Norge for å komme en alliert invasjon i forkjøpet og at aksjonen derfor måtte betraktes som preventiv.»

Til dette sier domstolen (fremdeles i henhold til hr. Sten Sparre Nilsson): — «at en preventiv aksjon på fremmed territorium alene er berettiget om det foreligger et tilfelle av øyeblikkelig og overveldende nødvendighet for selvforsvar, som ikke tillater noe valg av midler, eller tid til overveielser.» Domstolen konkluderer med å si: «I lys av alt tilgjengelig materiale er det umulig å godta den påstand at invasjonen i Danmark og Norge var defensiv. Etter domstolens mening dreier det seg om aggressive krigshandlinger.»

*

I henhold til Paul Reynauds bok: «La France a sauvé l'Europe», bind II, s. 45, uttalte han på et møte den 9/4-40 i «Comité de guerre, document nr. 35, Très Secret» blant annet følgende, at det var «nødvendig å handle øyeblikkelig i området Narvik da jernmalm var av kapital interesse for utgangen av krigen.»

Den 11/4-40 skrev Paul Reynaud til Daladier blant annet (side 32) om krigen i Norge:

1. «Slaget som er under utvikling er slaget om jernet. Utgangen av krigen kan avhenge av utgangen av dette slag. Affæren Norge er derfor av vital interesse.»

I et resymé fra et møte i det franske krigskabinett den 12/4-40 heter det blant annet (side 38):

1. «Anmode ambassadør Coulondre å henvende seg til den svenske regjering for å overtale den til, hvis Sverige ble angrepet av sådanne stridskrefter at de ikke tillot motstand i lengre tid, selv å ødelegge installasjonene i jernmalgruvene i sør og nord, idet England og Frankrike erklærte seg villig til å betale den svenske regjering en godtgjørelse svarende til skaden.»

Også på flere andre steder i Reynauds bok er betydningen av jernmalmen for Tysklands krigsførsel og nødvendigheten av å stoppe den, omhandlet.

*

I Churchills «Den annen verdenskrig», bind II, er det også på mange steder fremhevet den avgjørende betydning for krigen, som det ville ha å bringe forstyrrelser i Tysklands jernmalmtilførsler og hvordan de allierte anstrenget seg for å finne utveier til å hindre denne tilførsel. Jeg siterer noen få av dem:

På side 120 skriver Churchill: «Jeg henledet i formiddag (19/9 1939) kabinettets oppmerksomhet på betydningen av å få stoppet den norske transporten av jernmalm fra Narvik, som vil begynne så snart isen legger seg i Bottenviken . . .» Churchill trekker opp linjene for aksjonen og sier til slutt (side 121): «Jeg ber om stadig å bli holdt i jour med utviklingen av denne plan, som er av aller største betydning for lammelsen av fiendens krigsindustri.»

Den 29/9-39 sier han (side 122): «En må være oppmerksom på at en tilstrekkelig tilførsel av svensk jernmalm er livsviktig for Tyskland, og at avbrytelsen eller hindringen av disse Narvik-forsyningene i vintermånedene, det vil si fra oktober til utgangen av april, i høy grad vil minske dets motstandskraft . . .»

Den 27/11-39 sier han (side 284): 1. «Vi må nå fram til en klar opp-

fatning av den svenske jernmalmen til Tyskland. Det er reist tvil om hvorvidt det er riktig å stoppe den eller ikke. Ministeren for økonomisk krigføring meddeler meg at tvært imot ville intet være mer drepende, ikke bare for Tysklands krigspotensial, men også for landets eksistens, enn å stanse importen i tre eller opp til seks måneder.»

Den 16/12-39 sier Churchill (side 129): «Den effektive stans av norske malmleveranser til Tyskland rangerer som en viktig offensiv krigsoperasjon. I mange måneder framover har vi ikke anledning til å foreta noen annen aksjon som gir så gode muligheter for å forkorte krigens sløsing og ødeleggelse, og som kanskje også kan hindre det veldige blodbad som kommer når hovedarméene støter sammen.»

På side 130 sier Churchill under punkt 3 i samme forbindelse som det foran siterte om avskjæring av malmtilførselen: «Tyskland vil de ved lide et meget alvorlig tap, som kan føre til en krise før sommeren . . .» (dvs. sommeren 1940). Og sier Churchill videre under punkt 4: «Hvis Tyskland kan bli avskåret fra alle svenske malmtilførsler fra nu og av til utgangen av 1940, vil vi ha rettet et slag mot dets krigspotensial som er like meget verd som en første klasses seier til lands eller i luften, og det uten noe alvorlig offer av menneskeliv. Det kan faktisk bli øyeblikkelig avgjørende.»

I et møte i det gverste allierte krigsråd den 28/3-40 uttalte Chamberlain i henhold til Churchills referat (side 157): «Videre uttalte han at Tyskland hadde 2 svakheter: Dets tilførsler av jernmalm og olje . . . Jernmalmen kom fra nord. Han kom så med en nøyaktig begrunnelse for at vi måtte stoppe de tyske malmtilførslene fra Sverige . . .»

Videre refererer Churchill (s. 158) Paul Reynauds standpunkt på forannevnte møte, at «Langt mer forståelsesfull var han når det gjaldt å stoppe tilførsene av svensk jernmalm, og han erklærte at det besto et nøyaktig forhold mellom de svenske malmleveranser til Tyskland og den tyske jern- og stålindustri produksjon.»

*

Av det foran siterte tør det nok så tydelig fremgå, at tilførslene av jernmalm har vært en skjebneavgjørende faktor for Tyskland og spørsmålet blir da, om ikke de betingelser som Nürnbergdomstolen har anført for en preventiv aksjon på fremmed territorium var tilstede — nemlig at en sådan aksjon alene er berettiget om det foreligger et tilfelle av øyeblikkelig og overveldende nødvendighet for selvforsvar, som ikke tillater noe valg av midler, eller tid til overveielser.

Tyskland har sikkert vært like klar som de allierte over, at «Intet vilje være mer drepende, ikke bare for Tysklands krigspotensial, men også for landets eksistens, enn å stanse importen (av jernmalm) i tre eller opp til seks måneder» eller at «det kan faktisk bli øyeblikkelig avgjørende». Og likeså over at det måtte regne med en aksjon på dette område fra de alliertes side og altså forberede motaksjon: tide.

De fleste nordmenn er vel enige om å fordømme Nazi-Tysklands politikk, dets igangsetting av krigen og dets forhold under okkupasjonen, men når en gang situasjonen var som den var høsten/vinteren 1939/40, hadde da Tyskland i selvforsvar og i kamp for sin eksistens rett til å sikre seg det for sin krigføring så uunnværlige råstoff som jernmalmen var og med alle til rådighet stående midler?

En besettelse av Norge for å få baser for angrep mot England og Frankrike var sikkert av sekundær betydning.

H. P. Lysaker.

Opplysningsvesenetsvesen 1050-30, 57

Tyskerne og malmen fra Narvik

Det er utvilsomt et interessant spørsmål hr. H. P. Lysaker tar opp i Aftenposten for 24. ds., om verdien for Tyskland av malmekeporten over Narvik. Men i forbindelse med Nürnbergdommen har det vel ikke noen avgjørende betydning. Det er sikkert riktig at tyskerne var klar over at de «måtte regne med en aksjon på dette område fra de alliertes side og altså forberede motaksjon i tide». Men var deres angrep på Norge bare en motaksjon satt i verk under «øyeblikkelig og overveldende nødvendighet for selvforsvar»? Med andre ord, regnet de med at en alliert aksjon var umiddelbart forestående, da de besluttet å sette angrepet i gang? Under Nürnberg-prosessen blir det lagt fram avgjørende bevis for det motsatte. I dokumenten siteres den tyske marinestabens dagbok for 23. mars 1940, og der heter det:

«Et større inngrep av engelske styrker i norske territorialfarvann . . . kan for tiden ikke ventes.»

I samme reitning uttalte admiral Assmann seg i et notat av 26. mars 1940. På det tidspunkt var de siste ordrene gitt for tysk invasjon i Norge.

Tyskerne besatte med andre ord Norge fordi de ønsket å gjøre det og ikke fordi de trodde på en umiddelbart forestående engelsk aksjon.

Jeg er ikke noen folkerettslærd, men jeg tror det er slik Nürnbergdommen er å forstå.

Sten Sparre Nilsson.